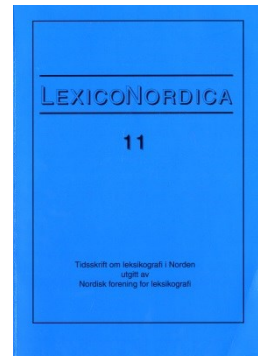

LexicoNordica

Forfatter: Krista Varantola
Anmeldt værk: *Englanti-suomi suursanakirja (Engelsk-finsk ordbog)*. Juva 2003
Kilde: LexicoNordica 11, 2004, s. 333-337
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Krista Varantola

Englanti-suomi suursanakirja ('Engelsk-finsk ordbok'). (ISBN 951-0-18434-9). Juva 2003. Ca. pris 89 euro.

Produktbeskrivning

Den senaste produkten i WSOY:s serie av tvåspråkiga storordböcker i engelska är en reviderad version av den välkända *Englanti-suomi suursanakirja* (den stora engelsk-finska storordboken) som kom ut för första gången 1990.

I förordet beskrivs revideringsarbetet och dess innehåll mycket knapphändigt. Man får veta att den nya versionen är utförligare än den gamla. Det finns ca 1300 nya uppslagsord som har tagits över från den finsk-engelsk-finska ordbok som utkom 2002. Ordboken från 2002 är dock ingen storordbok utan en ordbok i en mindre ambitiös, mellanstor kategori. I tillägg finns det 200 andra nya uppslagsord, som inte beskrivs närmare. Därtill har ett antal gamla ordboksartiklar granskats och reviderats för att nya etablerade betydelser skulle fås med.

På baksidan kan den eventuella köparen konstatera att antalet uppslagsord nu är 83.000, medan det i samma information för första versionen från år 1990 första versionen påstås att ordboken då hade 90.000 uppslagsord! Vad skall man dra för slutsatser av denna gåtfulla diskrepans? Har det kollektiva ordförrådet minskat och blivit magrare på grund av kunskapssamhället, internet och nyanalfabetism? Borde man uttrycka sin oro för den här sortens utveckling?

Knappast. Allt beror förstås på hur man räknar, och köparen har knappast någon chans att veta vad 90.000 eller 80.000 uppslagsord betyder i verkligheten. En annan orsak till att man inte i det här fallet behöver bevisa i reklamtexten att ordboken har växt eller är större än grannförlagets ordbok är förstås är att det inte finns någon konkurrens i den här klassen i Finland. WSOY:s ordbok står i särklass. Den är den enda, den största och den bäst kända och mest utarbetade standardordboken för den krävande eller professionella användaren.

Den mest synliga förändringen har kanske alltså ändå skett i presentationen av innehållet. Uppslagsordshierarkin har slopats, och alla uppslagsord, vare sig de är basord, sammansättningar eller avledningar, ligger nu på samma nivå som huvuduppslagsorden gjorde tidigare. Dessutom har man i presentationen övergått från två till tre spalter.

Dessa förändringar innebär i praktiken att medan den gamla versionen från 1990 hade 1550 sidor, har den nya versionen bara 1296 sidor. Den kräver ändå litet mera plats i bokhyllan, eftersom den är litet högre och sidstorleken är större än i den gamla. Den är också litet tyngre (1733 gram enligt köksvågen mot 1486 gram för den äldre versionen som jag råkar ha). Alltså kan man konstatera att denna sorts kunskap är tung och helst skall utnyttjas vid skrivbordet. Ordboken är ett typiskt exempel på den så kallade ”desk dictionary”-kategorin. Att storordböcker är tunga och svårhanterliga är tyvärr oundvikligt så länge de bara finns i tryckt form, och själv tror jag att vi får vänta ett bra tag till innan den tryckta formen försvinner.

Den grundläggande frågan för den eventuella köparen som råkar ha den äldre versionen är alltså, om det är värt att använda 89 euro på en ny version som enligt reklamtexten har färre uppslagsord än den gamla och till på köpet väger mer.

Innehåll

Det är alltid svårt att ge en uttömmande beskrivning av hur en ordbok har förnyats om redaktörerna inte hjälper recensenten genom att själva beskriva den systematik som ordboksredaktionen har haft som rättesnöre vid revideringen. I det här fallet får man nästan ingen hjälp. Revideringsprocessens strategi förblir en hemlighet. Man får inte veta om redaktionen överhuvudtaget har försökt gå igenom uppslagsordlistan systematiskt och ta bort föråldrade ord, förnya exemplen med korpusbaserat material eller granska ekvivalenterna.

Är man misstänksam och läser mellan raderna, så verkar det följdriktigt att påstå att det knappast har funnits någon särskild systematik i förnyelsearbetet. Uppdateringen har kanske varit mera teknisk än innehållsmässig. Användaren får inte veta om redaktionen har beaktat de olika specialområdena och funderat på vilka områden som har en dålig täckning. Det är ett välkänt faktum att medicin och vissa naturvetenskapliga områden är grundligt behandlade i ordboken, nästan nomenklaturmässigt skulle man kunna säga, men hur är det med IT, som nuförtiden ofta ligger mycket närmare användarens vardag än de naturvetenskapliga områdena? Ordboken är ju ändå en allmän ordbok. Recensenten får nöja sig med att själv tänka ut stickord och göra stickprov för att få en uppfattning om detta.

Jag valde slumpmässigt några sidor inom bokstaven R ur den nya versionen och jämförde dem med motsvarande avsnitt i den gamla

versionen. Jag märkte mycket få skiljaktigheter mellan upplagorna vad gäller ordboksartiklarna.

Däremot noterade jag hur mycket vissa terminologiska ordlistor tydligen utnyttjats för excipering av termer som man knappast skulle vänta sig finna i en allmän ordbok, t.ex. *rhatany* (kasv., zool.) *rheo-taxis* (biol.), *rhitzobium*, *rhodocrosite* (min), *ridgel* (eläinl., veter.). Man undrar om det inte skulle löna sig att i framtiden rensa i de rent terminologiska delarna, så skulle det bli plats för flera allmänspråkliga uttryck. Antalet fackområdesbeteckningar är också stort, kring hundra stycken. Det betyder förstås att ganska många av förkortningarna är rätt så kryptiska och av mycket varierande sort. En tillräckligt nyfiken användare måste ofta bläddra tillbaka till listan över förkortningarna för att förstå vad de syftar på, t. ex. *ker.*, *kust.*, *lenn.*, *maal. mek.*, *mer.*, *met.* (keramisk industri, förlagsverksamhet, telegrafi, målningsarbete, mekanik, sjöfart, metallurgi). Förkortningarna är säkert något som skulle kunna systematiseras i framtida versioner.

Urvalet av följande stickord är slumpmässigt, men jag hoppas att resultaten ändå ger en överblick över ordbokens filosofi. Tecknet x betyder att ordet finns med i den moderna betydelsen, (x) att ordet är med men inte i den moderna betydelsen och tecknet – att uttrycket saknas. Jämförelseordboken är MED, Macmillan English Dictionary 2002, en ny och högt uppskattad enspråkig ”learner’s dictionary”.

Uppslagsordet	MED	WSOY
baby boom	x	x
baby boomer	x	–
chatroom	x	–
cubicle	x	x
demo v.	–	–
duct tape	x	–
DVD	x	–
estuary English	x	–
false morel	–	–
ground Zero	(x)	(x)
Gulf war syndrome	x	–
hands-free	x	–
hands-on	x	x
hit n. (computers)	x	(x)
localization	–	(x)
mojo	x	
morel	–	x

multitasking	x	–
network v.	x	x
new media	x	–
outsource	x	x, inte med 1990
rehab	x	(x)
roadrunner	x	x
roaming	x	–
SWOT analysis	–	–

Ett par förklaringar är på sin plats här. Jag försökte välja ord som man ofta möter i tidningar idag, specialuttryck som är i allmänt bruk, ett par gamla favoriter och några vardagliga uttryck.

Morel och *false morel* är med för att illustrera den encyklopediska synvinkeln. Sommaren 1995 hade vi en lång och het diskussion i insändarspalten i **Helsingin Sanomat**, den största dagstidningen i Finland, om hur artikeln om stenmurkla skulle se ut i ordböcker. *Morel* är en översättningsekvivalent för *stenmurkla* inom matlagning, men ger en felaktig bild av ekvivalensförhållandena i svampvärlden, där den mer sällsynta och inte giftiga *toppmurklan* är den enda rätta ekvivalenten. I svampböcker däremot används oftast *false morel* som ekvivalent för stenmurklan. Frågan i insändarspalterna gällde alltså både en svampkulturell skillnad inom Europa och den eviga frågan om behovet av encyklopedisk information i ordböcker, i detta fall om svampsortens giftighet. WSOY:s ordbok ger båda ekvivalenterna men ingen uppgift om giftigheten eller användning inom matlagning. MED har inte ens med några svampsorter, eftersom det säkert är helt marginella ord ur en anglosaxisk synvinkel. Svampböcker däremot tar naturligtvis hänsyn till de encyklopediska aspekterna, men vet användaren det? Något för rättslexikografin att ta sig an?

Sammanfattning

WSOY:s stora engelsk-finska ordbok är en gammaldags ordbok både i ordets negativa och positiva bemärkelse. Den är resultatet av traditionella arbetsmetoder och modeller som härstammar från 1960-talet. Då spelade korpuslexikografin naturligtvis ingen roll i redaktionsarbetet. Nuförtiden borde man inte längre kunna undvara ett korpuslexikografiskt tillvägagångssätt.

Lexikografiska korpusar och korpusbaserade analysmetoder är ett måste för att producera moderna kvalitetsordböcker. Nu har t.ex. de nya engelska ordböckerna som går i spetsen av utvecklingen börjat inkludera också systematisk information om ordens kollokationella

beteende och deras semantiska prosodi, dvs. om deras användning i positiva eller negativa sammanhang (se ovan *gammaldags*) och typiska kollokationsmönster.

Att kunna systematisera den här sortens information har blivit möjligt tack vare stora korpusdatabaser och för den professionella användaren är denna nya informationstyp mycket värdefull.

I den nuvarande formen är WSOY:s ordbok avsedd endast för finskspråkiga användare som kan skilja mellan de finska ekvivalenternas betydelse. Den är föga användbar för engelskspråkiga kunder som behöver information om de finska ekvivalenternas betydelser och användbarhet.

Ändå är ordboken ett gott exempel på ett gediget lexikografiskt kunnande. Det är därför den representerar en standard inom tvåspråkig engelsk-finsk lexikografi. Erfarna användare har lärt sig att lita på den, fast den kräver mycket av användaren och kan vara ett farligt vapen i amatörmässigt bruk. Därför hoppas jag verkligen att WSOY i nästa omgång går in för en revidering av ordboken på riktigt. Jag förstår väl att det är fråga om stora kostnader och en mycket begränsad marknad, men i denna serie av engelska storordböcker har WSOY en bra basis för fortsatt utveckling.

Skall man då kosta på sig den nya upplagan? Jag skulle svara ja, om man behöver ordboken i sitt dagliga arbete. Presentationssättet är mycket användarvänligare än i den tidigare versionen och det finns ingen anledning att inte tro på redaktionens försäkran att innehållet har moderniserats, även om man inte omedelbart kan se hur.

I framtiden skulle förlaget säkert också kunna samarbeta med ledande engelska ordboksförlag för att utarbeta en storordbok mellan engelska och finska som skulle basera sig på en innovativ ordboksfilosofi och vara något helt nytt i finska ordbokssammanhang.